

Humorens væsen

Når vi i en ledig stund reflekterer over humoren, er det de færreste, som når videre end til det rent spøgefulde, der krydrer vores hverdag. Humorens væsen gør den til noget specifikt, men alligevel noget foranderligt. Den er svær at definere med sit virke overalt. I litteraturen, vit-sen, komedien, den daglige samtale, samt i vores gøren og laden. Humoren er individuel, men den er dejligst at dele fælles. I fællesskab triller tårerne, barrierer brydes og tillid skabes. Uden humor forsvinder glæden og det livs-bekræftende. I sin daglige form virker den måske banal, men humoren er eksistentiel og essentiel for vores omgang med andre.

Humoren er uomgængelig, når det drejer sig om demokratiets virke, da den gennem satiren udfordrer såvel politiske som religiøse hyklere, hvilket gør den politiske satire til en ufravigelig del af den offentlige debat. Humoren er også et retorisk kneb, der kan fange vælgerne. En politiker, der ikke tager sin person alt for alvorligt, og som er i stand til at fremkomme med humoristiske udsagn under pres, gør os trygge.

Men humoren har ikke altid haft denne vellidte plads i den politiske verden, og vores historie er fuld af både komiske og tragiske skæbner, der blev ofre for deres egen skarpe pen. Ludvig Holberg formåede at balancere på den rette side af censurens nedslag, mens andre satirikere var knap så heldige som f.eks. den mindre kendte Jacob Worm, der efter utallige smædeskrifter mod alle, der bestred højere offentlige embeder end ham selv, blev anklaget for majestætsfornærmelse og dødsdømt. At Kong Christian V benådede ham, efter at Jacobs kone var gået i forbøn for ham, og i stedet udviste ham for bestandigt til Trankebar, er en detalje i en tragikomisk skæbne.

Hvordan ser et samfund uden humor ud? Det er svært at forestille sig. Men ved et kig tilbage i verdenshistorien er et oplagt eksempel reformatoren Jean Calvins humorforladte Geneve, hvor alle former for festivitas og morskigheder var forbudt. Alt var gråt og sort på overfladen, men i smug levede løssluppenheden og humoren sit forbudte liv til stor fortrydelse for kirkens mænd, der måtte konstatere, at Bibelens ord ikke altid kan tugte menneskets latterfuldhed.

Hvordan kan læreren med sit humoristiske væsen begejstre eleverne, så undervisningen løftes op i nye højder? Er humor noget, som kan tilegnes under uddannelse, eller er den et udslag af umålelige faktorer? Et lille smil på læben, en lattermild uhøjtidelig fremfærd og en humoristisk bemærkning kan bryde isen i de fleste undervis-

Høve Friskole, 2010.

ningsituationer. I det pædagogiske arbejde er humoren et værktøj til at nå den anden. Desværre anvendes den alt for sjældent i uddannelsessystemet og i den intellektuelle verden i særdeleshed, hvor videnskabelighed og stram metodelære er normgivende. Hvem har sidst læst en humoristisk afhandling? Nej, den moderne videnskabsmand er optaget andetsteds i sin bevidsthed af ressourcekrævende tankeeksperimenter, hvor humoren kun levnes beskedne plads. Siden antikken, hvor Sokrates er foregangsmand for spøgens og ironiens indvirkning på den pædagogiske praksis, har humoren undergået intense studier. Humor er ikke noget, man kan lære. Pædago-

gen eller skolelæreren kan af samme årsag ikke komme på humorkursus, hvor man lærer at blive mere ironisk eller spøgefuldt. Humoren kan afdækkes og teoretiseres, men kun anvendes, hvis den eksisterer i den enkelte ubevidste.

Humoren kan man som sådan ikke tage og føle på. Det er en leveform, som sker ubevidst. Derfor kan det også blive sin sag at forsøge at udlede en decideret pædagogisk metode over humoren. Den er flygtig og optræder på baggrund af et indforstået, men samtidig ubevidst spil i det sociale felt. Et felt, der er forsket meget i, men hvor det stadig er svært at forstå de psykiske processer, som foregår i den givne interaktion mellem lærer og elev. Ikke alle lærere er humoristiske, og alle kan ikke lære at blive det, men det er et område, som bør have større bevågenhed. Men humoren skal bruges med omtanke. I undervisningen kan det vittige være det, som løsner stemningen op, men for meget vittighed vil også få løsslupenheden til at florere, så undervisningen ender i et pjattende kaos.

Når vi beskæftiger os med humoren, kommer vi ind på et andet fænomen, der er uomgængeligt, når det drejer sig om humorens anvendelse. Tilliden er uomgængelig, hvis humoren skal bære det livsbekræftende og livsopløftende. Vi kommer ikke udenom, at humoren kun fungerer, hvor tilliden binder relationerne sammen.

Et eksempel er ironien, der kan være farlig at benytte sig af, da den let misforstås. Den skal bruges med omtanke, og kun hvor der er opbygget et særligt tillidsforhold.

Skolen har et særligt ansvar, da børnene er sårbare over for andres latter. I den pædagogiske praksis er det vigtigt at holde sig for øje, at opfattelsen af det komiske følger den psykiske udvikling. Mindre børn er ikke bevidstgjorte om det komiske, men ler, fordi det har lyst. Forståelsen af latterens sociale rolle følger den psykiske udvikling.

I Danmark har vi tradition for at gøre grin med dem, som føler sig hævet over mængden i deres selvhøjtidelighed. Det er der i og for sig ikke noget galt i, men problemet opstår, når vores uhøjtidelige omgangsform bliver opfattet som uhøflig og stødende. Den danske humor bliver af udefrakommende opfattet som grovkornet og skamløs. Humoren er kulturelt betinget, og den kan være både inkluderende og ekskluderende, hvilket der bør huskes på i den globaliserede verden af i dag.

*Rasmus Englund
Viceleder Stevns Friskole*

BALLE
FRISKOLE
MUSIK- & IDRÆTSEFTERSKOLE

Ring eller mail efter brochure.
Dorthe og Jan P. Fredsted
Ballevej 57 - 7182 Bredsten • 75 88 12 05
info@balle-efterskole.dk
www.balle-efterskole.dk

FRISKOLERNES BYGGEFIRMA

Harresø Byggeforretning ApS
Håndværkervej 5, Givskud
7323 Give

HARRESOE.DK

Tlf.: 75 73 35 25
Projekt@harresoe.dk
Uden for åbningstid tlf.: 20 68 19 91

GODE RÅD OM SKOLENS DRIFT

Henrik Køber er konsulent for alle selvejende uddannelsesinstitutioner og tilbyder rådgivning om **administrative, juridiske** og **økonomiske** løsninger.

- Frie grundskoler
- Frie kostskoler
- Private Gymnasier
- Produktionsskoler
- Institutioner for erhvervsrettede uddannelser
- Institutioner for gymnasiale uddannelser
- Institutioner for videregående uddannelser

www.koeber.dk
henrik@koeber.dk
Telefon: 4040 9654

KØBER
CONSULT